

**Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați**

**Școala doctorală de științe socio-umane**



# **REZUMAT TEZĂ DE DOCTORAT**

## **DISCURS IDENTITAR ȘI DIALOG INTERCULTURAL ÎN OPERA LUI ORHAN PAMUK**

**Doctorand,**

**Cristina Stan**

**Conducător științific,**

**Alina Daniela IORGA**

**Seria U2: Filologie-Română Nr. 17**

**GALAȚI**

**2018**

**Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați**

**Școala doctorală de științe socio-umane**



**REZUMAT TEZĂ DE DOCTORAT**

**DISCURS IDENTITAR ȘI DIALOG INTERCULTURAL ÎN  
OPERA LUI ORHAN PAMUK**

**Doctorand,**

**Cristina Stan**

**Conducător științific,**

Prof. univ.dr.Alina-Daniela Iorga

**Referenți științifici**

Prof. univ.dr.Pierre-Yves Boissau

Prof. univ.dr.Lăcrămioara Petrescu

Prof. univ. dr.Antonio Mihail Patraș

**Seria U2:Filologie-Română Nr.17**

**GALAȚI**

**2018**

Seriile tezelor de doctorat sustinute public în UDJG începând cu 1 octombrie 2013 sunt:

Domeniul **ȘTIINȚE INGINEREȘTI**

Seria I 1: **Biotehnologii**

Seria I 2: **Calculatoare și tehnologia informației**

Seria I 3: **Inginerie electrică**

Seria I 4: **Inginerie industrială**

Seria I 5: **Ingineria materialelor**

Seria I 6: **Inginerie mecanică**

Seria I 7: **Ingineria produselor alimentare**

Seria I 8: **Ingineria sistemelor**

Seria I 9: **Inginerie și management în agricultură și dezvoltare rurală**

Domeniul **ȘTIINȚE ECONOMICE**

Seria E 1: **Economie**

Seria E 2: **Management**

Domeniul **ȘTIINȚE UMANISTE**

Seria U 1: **Filologie- Engleză**

Seria U 2: **Filologie- Română**

Seria U 3: **Istorie**

Seria U 4: **Filologie - Franceză**

Domeniul **MATEMATICĂ ȘI ȘTIINȚE ALE NATURII**

Seria C: **Chimie**

# Cuprins

<b>Argument</b>	5
<b>CAPITOLUL I. Repere ale receptării</b>	11
I.1 Receptarea în discursul critic specializat: între Occident și Istanbul	11
I.2 Receptarea la nivelul discursului mediatic	16
I.3 Concluzii	17
<b>CAPITOLUL AL II-LEA. Preliminarii teoretico-metodologice</b>	19
II.1 Identitate, alteritate, interculturalism în opera lui Orhan Pamuk	19
II.2 Identitate și alteritate: perspective interdisciplinare	21
II.3 Interculturalitate și transculturalism: perspective interdisciplinare	36
II.4 Concluzii	52
<b>CAPITOLUL AL III-LEA. Reprezentări identitare în opera lui Orhan Pamuk</b>	53
III.1 Un profil identitar între Orient și Occident	53
III.2 Scriitorul și „ficțiunile memoriei”: reprezentări ale memoriei culturale	56
III.3 Reprezentări identitare în <i>Cartea neagră</i>	65
III.4 Dileme identitare în <i>Istanbul</i>	74
III.5 Identitatea narativă în <i>Alte culori</i>	87
III.6 Concluzii	98
<b>CAPITOLUL AL IV-LEA. Interculturalitate și transculturalism în opera lui Orhan Pamuk</b>	99
IV.1 Raporturi identitare în dialogul intercultural	99
IV.2 Hibriditate textuală și interculturalitate	106
IV.3 Poetica hibridizării în <i>Cartea neagră</i>	113
IV.4 Dialog intercultural și transculturalism în <i>Istanbul</i>	122
IV.5 Scriitura interculturală în <i>Alte culori</i>	130
IV.6 Concluzii	140
<b>Concluzii generale</b>	142
<b>Bibliografie selectivă</b>	145

**Cuvinte cheie:** identitate, memorie, alteritate, interculturalism, transculturalism, intertextualitate, cosmopolitism, hibriditate culturală, hibriditate textuală, narațiune autobiografică

# Discurs identitar și dialog intercultural în opera lui Orhan Pamuk

## Rezumat

Cercetarea de față și-a propus să surprindă particularitățile discursului identitar ce oglindește traseul existențial al unui artist care s-a născut și a trăit la răspântia dintre două spații culturale. Construcția identității personale și definirea identității culturale sunt, în cazul scriitorului turc, marcate de oscilarea între modernitate și tradiția otomană, efortul de secularizare liberală și islamismul politic, cu o dublă raportare: la memoria culturală și colectivă a spațiului de proveniență, pe de o parte, și la tradiția literară occidentală, pe de altă parte. Aceste dihotomii se regăsesc atât în cadrul ficțiunii romanești, cât și în scrierile autobiografice.

Cele trei opere din corpusul selectat vor pune în evidență un proiect identitar care stă sub semnul asimilării a două culturi. Miza demersului o reprezintă, de asemenea, reliefarea raportului dintre istoria personală și istoria „mare”, dintre memoria individuală și cea colectivă și memoria fabricată sau impusă de un regim politic obsedat de dorința de occidentalizare, care-și reneagă trecutul.

Dialogul intercultural nu este un crez artistic „programat”. Pamuk însuși declară în numeroase interviuri că intenția lui nu este de a-și aroga statutul de „punte” între două culturi. Dincolo de nivelul tematic al operelor, ceea ce se constituie într-un model de dialog este, în primul rând, însăși bogata rețea intertextuală ce caracterizează o mare parte din ficțiunea romanescă, respectiv valorificarea, prin rescriere și reinterpretare, a unor istorii și texte din diferite culturi. Cu alte cuvinte, dialogul intercultural dirijează construirea discursului, prin intermediul intertextualității transculturale și al transculturalității literare. În plus, literaturile considerate minore, precum cea turcă, pot propune un model nou de dialog, al cărui scop nu include blamarea Celuilalt pentru o istorie a autorității discursive și a dominației culturale, ci o meditație asupra experiențelor comune celor două spații culturale și, în esență, asupra condiției umane, prin apelul la imaginația dialogică.

Primul capitol, **Repere ale receptării**, are în vedere contextul receptării operei lui Orhan Pamuk, ca demers premergător stabilirii principalelor noastre direcții și metode de analiză. Receptarea specializată și cea din presa internațională compun de asemenea o imagine de ansamblu a vizibilității și impactului pe care le-au avut romanele autorului turc. Cele mai multe studii și articole critice s-au concentrat asupra imaginilor și simbolurilor definitorii pentru universul urban înfățișat în *Cartea neagră* și *Istanbul* și asupra structurilor tematice și strategiilor transtextuale existente, cu accent pe aspectul de metatext și hipertext al romanului. Mediul academic a omis dimensiunea identitară reperabilă în volumul de eseuri *Alte culori*, care se constituie în cea mai mare parte într-un discurs autobiografic. Majoritatea

recenziilor și articolelor din presă au avut în vedere noutatea și importanța tematică a operei autorului turc, remarcând reinterpretările unor specii literare dintr-un unghi postmodern și o posibilă dimensiune „educativă” asupra istoriei și tradiției turce.

Al doilea capitol al lucrării, **Preliminarii teoretico-metodologice**, pune bazele analizei discursului identitar. Aceasta include teoriile despre raportul dintre identitate și alteritate, diferite perspective asupra conceptului de identitate, precum și modalități de configurare a identității colective și a culturale. În textele literare, raportul dintre identitate și alteritate e reflectat ca mijloc de reconfigurare a identității personale, în timp ce identitatea culturală se înscrie într-un demers de recunoaștere a proiecției alterității. Discuția asupra problemelor identitare include, de asemenea, o trecere în revistă a uzurilor și abuzurilor memoriei și a impactului practicilor memoriale asupra construcțiilor identitare. O privire de ansamblu asupra discursului orientalist oferă puncte de sprijin în abordarea contemporană a dialogului intercultural, în vreme ce dezbaterile curente asupra interculturalismului, coroborate cu aparatul conceptual construit în jurul transculturalismului (care include liminalitatea, statutul cosmopolit, hibriditatea culturală) relevă posibilități de realizare a dialogului intercultural în spațiul scriiturii.

Al treilea capitol, **Reprezentări identitare în opera lui Orhan Pamuk**, ia în considerare reprezentările memoriei culturale turce și raportul dintre identitatea asumată și cea narativă în operele lui Orhan Pamuk, ca elemente necesare reperării și analizei reprezentărilor identitare. Demersul critic s-a concentrat asupra modului de proiecție a eului biografic în opera romanescă, prin constituirea măștilor ficționale, dar și ficționalizarea de sine în operele autobiografice, ce reflectă figura auctorială la nivelul identității narative a personajului-narator, dar și prin intermediul eului eseistic. Analiza structurilor tematice relevă problematica identității personale și culturale, raportate la alteritate. Ilustrarea relației dintre instanțele abstracte, precum și funcțiile îndeplinite de acestea, dezvăluie punerea în intrigă a unei istorii și aspecte ce contribuie la configurarea identității narative, caracterizate de o serie de „atașamente” care tind să se transforme în obsesii identitare.

Una dintre particularitățile discursului identitar în opera lui Orhan Pamuk este faptul că sondarea sinelui și a experiențelor de viață nu pot fi discutate independent de dimensiunea spațială a identității, de vreme ce identitatea exprimă apartenența la un mediu geografic particular. Proiecția măștilor românești, a unui alter-ego sau a eului eseistic presupune reexaminarea istoriei spațiului urban și raportarea la identitatea colectivă și culturală, care nu doar că alcătuiesc autoportretul „artistului la tinerețe”, ci redau de asemenea o viziune particulară asupra lumii, aceea că situarea între două culturi sau în liminalitate poate constitui un apanaj al creației artistice și un stil de viață în sine. Proiecția pune în evidență o identitate culturală plurală și mobilă, întrucât și reprezentările spațiale la care se raportează aceasta sunt variabile, conform lui B. Westphal.

Volumul *Istanbul* se constituie ca o „narațiune autobiografică”, expresie pe care preferăm să o adoptăm de la Hande Gurses, în care sunt reprezentați, în egală măsură, sinele profund și un spațiu încărcat de o istorie tulburătoare. Eserile autobiografice *Alte culori* reprezintă de asemenea o căutare a eului autentic, un efort de autolămurire, dar într-o manieră mai ludică și experimentală; fundamental nu este adevărul complet al faptelor care fac obiectul eseurilor (stricta lor apreciere ca mărturie mai mult sau mai puțin intimă ale autorului concret ar fi un păcat al biografismului), ci impresia de autenticitate, dar mai ales sensurile extrase din procesul notării, al speculației eseistice, care pot fi universale și valabile. Ca soluții narative de explorare a sinelui, atât *Istanbul*, cât și eseul autobiografic se întorc asupra istoriei personale pentru a conferi o idee de unitate asupra vieții, aceasta fiind de altfel finalitatea nedeclarată a unui discurs identitar.

*Cartea neagră* ilustrează un context socio-cultural dominat de rătăcirii identitare, de pierderea individualității și practici memoriale vicioase care oscilează între uitare activă și uitare pasivă și au drept mecanism compensatoriu construcția unor utopii și scrisul poveștilor. Dinamica relațiilor interpersonale relevă o raportare problematică la *altul*, iar identitatea personală și cea colectivă își pierd reperele într-un uriaș carusel de imitații care se transformă pentru personaje (sau măștile ficționale) într-o odisee urbană. Dilemele identitare cu care se confruntă personajele pun în lumină vulnerabilitatea cauzată de schimbări politice drastice care urmăreau la începutul secolului al XX-lea fabricarea unei identități „de la zero”, ignorând propria istorie. Eșecul acestui demers nebunesc accentuează sentimentul situării la Periferie și o situație provincială în cultură. Istoriile din *Cartea neagră* reflectă preocuparea obsesivă față de mecanismele memoriei individuale, atitudini ambigue față de memoria culturală și o permanentă oscilare între tradițional și modern, toate acestea constituind substanța epică a reprezentărilor identitare.

Ultimul capitol, **Interculturalitate și transculturalism în opera lui Orhan Pamuk**, este dedicat aspectelor interculturale și transculturale, cu accent deosebit asupra strategiilor textuale care le pun în evidență. Transtextualitatea și hibriditatea textuală constituie puncte de interes în vederea analizei nivelului tematic și stilistic, care reflectă dialogul intercultural. Atitudinile ambigue exprimate de către occidentali (fascinație și oroare) reușesc în cazul lui Pamuk să redea o imagine mai clară asupra unui oraș eclectic și asupra unui traseu existențial configurat în acest spațiu. Interculturalismul se va reflecta, așadar, într-un proces de construcție a sinelui, care se raportează nu doar la orașul natal și locuitorii săi, ci și la cultura occidentală, și tinde spre acceptarea diferențelor culturale, poziționări culturale ambivalente, pluralitate și hibriditate. În relația dintre Occident și Turcia, balanța de putere înclină spre modelele culturale și discursurile care circulă în spațiul european. Schimbul bilateral sau comunicarea interculturală necesită întâi de toate o nouă „politică a adevărului”, pe care intelectualul/scriitorul o poate susține prin intermediul operei literare, ca reprezentare onestă a hibrelor practicilor sociale și culturale.



În romanul *Cartea neagră*, miza imitației și a dezbaterii opozițiilor dintre Orient și Occident, problematici puse în temă constant cu ajutorul strategiilor transtextuale, este configurarea identității culturale ca formă particulară de revendicare a istoriei personale. Intertextualitatea transculturală se concretizează printr-o serie de referințe și reactualizări în diegeza a unor texte valoroase pentru două culturi (aparent) total opuse (romanul *În căutarea timpului pierdut* și poemul mistic *Frumusețe și dragoste*). Motive și istorii arhicunoscute (precum cea a lui Mevlâna) sunt transformate într-un cadru narativ unde alteritatea culturală este reflectată de alternanța perspectivelor narative în discurs și de diversitatea personajelor, fiecare cu mica sa istorie personală mai mult sau mai puțin bizară. Având la bază un discurs deschis, ce reflectă o bogată conștiință literară și culturală deopotrivă, *Cartea neagră* își expune constant codurile și convențiile ficționale, își comentează obsesiv textualitatea, însă dincolo de „artificiile” postmoderne, are o reușită majoră pe plan estetic: arată inevitabilitatea dialogului intercultural, conceput în primă instanță în actul lecturii și efortul de plâsmuire a altor povești, în vederea abordării dilemelor identitare.

Eseurile din *Alte culori* extind dezbaterea asupra raportării la alteritate și propun o reflecție critică la adresa europocentrismului, cu aplicație în sfera literară și cea a comportamentelor sociale, dirijate de o preeminență a identității europene. Poziționarea culturală pe care o alege eseistul este un cosmopolitism bazat pe o subiectivitate ce valorifică viziuni și mentalități din ambele spații culturale. Mobilitatea intelectuală se concretizează într-un discurs ce recurge la modelele literare și narațiunile „centrului” în sensul extragerii de noi sensuri pentru arta romanului, dar și pentru un anumit mod de a se situa în lume ca scriitor ori simplu individ care și-a trăit aproape întreaga viață la marginea Europei.

Comentariile eseistice asupra artei romanului și asupra receptării ilustrează ideea de interculturalitate prin modalitatea de însușire a altor culturi, texte și mituri cu fiecare lectură și recitare, înscrise mereu într-un dialog intercultural, de vreme ce nu există coincidență perfectă între cultura autorului și cea a receptorului operei sale, conform lui Jean Derive. De asemenea, „eul eseistic” este „ființa de hârtie” proiectată de individul transcultural, întrucât reflectă „interconexiunea culturilor” (favorizată de roman), în termenii lui Welsch, la nivelul identității culturale.

Dacă în volumul *Alte culori*, perspectiva transculturală este destul de evidentă datorită demersului introspectiv-cognitiv, iar conținutul ideatic aduce în discuție nevoia dialogului intercultural, în volumul *Istanbul*, interculturalismul și transculturalismul se deduc în principal ca experiențe ale alterității culturale mediate de lectura textelor unor intelectuali occidentali. Dialogul purtat cu „orientaliștii” (Nerval, Flaubert) este o modalitate de (re)cunoaștere a propriului sine, de autolămurire și de revelare a propriilor particularități identitare, dar și de a

descoperi, prin intermediul reprezentărilor înscrise în memoria culturală occidentală, imaginea complexă a unui spațiu urban.

Între plăcerea de a fi considerat exotic și rușinea și melancolia provocate de transformarea parodică a orașului, naratorul-personaj asociază ambivalența identitară unei poziții liminale, reușind să transgreseze limitele cadrului local înspre o interiorizare a perspectivei occidentalilor, cu efectul unei restituiri de sine. Amintirile de familie constituie un mod particular de referire la trecut, care nu este un dat, ci necesită o reconstrucție și reprezentare continuă, conform lui Astrid Erll. Raportarea acestora la reprezentările spațiale redau imaginea în ansamblu a unei comunități înfrânte de istoria mare, dar și posibilitățile unui individ de a se orienta, în configurarea sa identitară și formarea sa artistică, înspre experiențe interculturale.

Opera lui Orhan Pamuk rămâne demnă de interes după primirea premiului Nobel pentru literatură, ca discurs ce își diversifică în permanență resursele stilistice și tematice. De la romanul tradițional de secol XIX, la romanul istoric, metaficțiune și scriitură postmodernă, la compunerea unor „epopei” urbane, scriitorul reinventează formulele ficționale și narative: cel mai recent roman, *Femeia cu părul roșu*, are la bază recuperarea în manieră filozofică a unor istorii mitice din Orient și Occident. Formulele și strategiile narative redau pe plan estetic dimensiunea cognitivă a unui text literar.

Simbolul care stă în centrul universului romanesc al lui Pamuk este orașul natal, Istanbul. Istoria acestui spațiu își pune inevitabil amprenta asupra destinului individual, autorul raportându-se la memoria culturală în sprijinul rememorării trecutului personal. Structurarea experiențelor de viață în cadrul narațiunii autobiografice respectă o anumită „ideologie autobiografică” ce relevă o viziune particulară asupra lumii: o deschidere și o gândire critică îndreptate către structurile, modelele umane și narațiunile europene, dintr-un colț al Periferiei dominate de sentimentul pierderii, al ruinei și de un spirit introvertit care-și pune speranțele în ideea de imitație (nefericit concepută ca simulacru). Efortul consolidării unei imagini de sine se concretizează la nivel narativ prin intermediul diferitelor moduri de expresie și particularități ale genurilor biografice: autenticitate, interpretare și inteligibilitate, o alternanță între funcția de reprezentare a autobiografiei și funcția de acțiune din memorii, portrete ale unor personaje memorabile, înfățișarea *sinelui ca un altul*.

În discursul romanesc, identitatea narativă a personajelor redă, prin intermediul dialecticii alterității și al *exotopiei*, o identitate culturală fragilă, a unei comunități vulnerabile în fața mișcărilor istoriei mari. Formulele narative și strategiile transtextuale care gravitează în jurul tematicii identitare sunt, de pildă, o formulă aproape parodică a romanului polițist, hibriditatea textuală, intertextualitatea transculturală, punerile în abis și suprapunerea a numeroase lumi ficționale. Istoriile puse în intrigă redau elementele de ruptură și de continuitate caracteristice identității colective, precum și oscilarea între hibridizare și omogenizare culturală, într-o societate care își neagă datoria față de memorie.

Interculturalismul și multiculturalismul, ca fenomene culturale problematice în societatea turcă, constituie un substrat ideologic al operelor analizate strict în vederea construcției identității narative, fiind lipsit de intenții de îndoctrinare în redarea realității obiective. Narațiunile ficționale nu reprezintă o imagine în oglindă a realității, dar sunt inevitabil mediate ideologic de practicile și evenimentele specifice mediului în care sunt concepute.

„Ficțiuni ale memoriei” precum *Mă numesc Roșu*, *O ciudățenie a minții mele*, *Femeia cu părul roșu* caută un răspuns la întrebarea „cine suntem?” printr-o reconstrucție a trecutului din perspectivă socio-culturală, reprezentările memoriei culturale incluzând povești pe marginea unor profesii tradiționale dispărute (tagma miniaturiştilor, meseria de fântânar și cea de vânzător ambulant de boza și iaurt). În *Mă numesc Roșu* și *O ciudățenie a minții mele*, polifonia discursivă reprezintă principala strategie care subliniază pe plan estetic ideea de pluralitate, de schimb și dialog între viziuni diferite.

Romanul *Cartea neagră* e construit prin conjuncția a două contracte de lectură, pactul autobiografic și cel ficțional, în sensul explorării unor teme precum alienarea, dilemele identitare și eșecurile occidentalizării. Strategiile transtextuale sprijină hibriditatea textuală de factură postmodernă, ce contribuie la construcția personajelor; de pildă, numeroasele puneri în abis subliniază configurarea identitară, dependentă de compunerea în permanență a unei povești despre sine. Dincolo de istoriile lui Galip și Celâl, poveștile indivizilor din diferite clase sociale, cu care Galip se întâlnește în drumul său, redau o privire de ansamblu asupra relației dintre Turcia și Europa. Reflecțiile personajelor asupra memoriei individuale fragile constituie indiciul cel mai clar asupra fragmentării și nesiguranței identitare. Raportul cu alteritatea, care stă la baza tuturor structurilor tematice, reprezintă cheia identității narative a personajelor.

Volumul *Istanbul*, narațiune autobiografică ce redă prin intermediul personajului *alter-ego* Orhan figura unui individ consumat de melancolie și ambiții artistice, pune în evidență maniera de atribuire a unei identități culturale aparte. Pornind de la constatarea situației în liminalitate și luând în considerare punctul de vedere exogen, cărora li se alătură o interpretare a traseului existențial, naratorul-personaj interiorizează spiritul dublu al orașului natal și, în consecință, ajunge la un consimțământ cu sine privind pluralitatea reperelor identitare contradictorii. „Cea de-a doua viață” din planul scriiturii presupune o ficționalizare în spiritul alterității, metatextual ilustrată de imaginarea existenței unui „alt Orhan” în oraș. Povestire axată nu atât pe sinceritate, cât pe simetrie, cu o aplecare asupra unui context istoric mai larg și asupra consecințelor transformărilor politice și sociale de la începutul secolului XX, *Istanbul* evidențiază rușinea față de Ochiul occidental și plăcerea de a crede într-o identitate exotică, reprezentări ale tradițiilor „retrograde” și procesul de edificare a unei identități turce. Raportarea la alteritatea culturală și reprezentările spațiului urban reflectă

posibilități de transgresare a frontierelor culturale, proces ce constituie esența reconfigurării identitare.

În volumul *Alte culori*, ficționalizarea sinelui în cadrul eseurilor narative, alături de figura „eului textual” din eseurile literare și „cognitive” pun în evidență strategii precum introspecția, digresiunea, paradoxul și teoretizarea, ca demersuri de povestire a unei vieți în „alte culori”. „Narațiunea continuă”, programată de autor, presupune atât punerea în scenă a unui personaj, cât și o serie de problematizări, nuanțări, reinterpretări ale principalelor coordonate existențiale, într-o ordine ce dispune progresiv fragmente de viață dinspre intim și particular, înspre universal și lumea exterioară: scene mai mult sau mai puțin banale din viața personală, influența modelelor literare, poetica romanului, aspecte ale identității culturale, discursul ținut cu ocazia primirii premiului Nobel.

Plasarea într-o perspectivă cosmopolită și interculturală, vizibilă în *Istanbul* și *Alte culori*, survine în urma reprezentării diferențelor culturale și a dinamicii hibridității culturale, cu o reflecție asupra modului în care sunt acestea interiorizate la nivel individual, dar și colectiv. În concluzie, atât instanțele fictive din romanul *Cartea neagră*, cât și instanțele textuale din *Istanbul* și eseuri concentrează o serie de reprezentări identitare relevante pentru condiția scriitorului situat „cu un picior într-o cultură și cu celălalt” în alta, dar care identifică o formulă existențială în dialogul intercultural.

## Bibliografie selectivă

### Corpus analizat:

- Pamuk, Orhan, *Cartea neagră*, Polirom, Iași, 2011a
- Pamuk, Orhan, *Femeia cu părul roșu*, Polirom, Iași, 2017
- Pamuk, Orhan, *Fortăreața albă*, Polirom, Iași, 2012a
- Pamuk, Orhan, *Istanbul*, Polirom, Iași, 2011b
- Pamuk, Orhan, *Mă numesc Roșu*, Polirom, Iași, 2014
- Pamuk, Orhan, *O ciudățenie a minții mele*, Polirom, Iași, 2016
- Pamuk, Orhan, *Other Colors – Essays and a Story* [Adobe Digital Edition], Alfred A.Knopf, New York, 2007
- Pamuk, Orhan, *Romancierul naiv și sentimental*, Polirom, Iași, 2012b
- Pamuk, Orhan, *Viața cea nouă*, Polirom, Iași, 2011c
- Pamuk, Orhan, *Zăpada*, Polirom, Iași, 2012c

### Studii asupra genurilor biograficului:

- Audet, René, *La fiction à l'essai*, în *Colloque en ligne : Frontières de la fiction*, URL: <http://www.fabula.org/colloques/frontieres/215.php>
- Clerc, Thomas, *Les écrits personnels*, Hachette Supérieur, Paris, 2001
- Gasparini, Philippe, *Est-il je?, Roman autobiographique et autofiction*, Seuil, Paris, 2004
- Gervasi, Laurène; Johansson, Franz, *Le biographique*, Presses Universitaires de France, Paris, 2003
- Gusdorf, George, *Auto-bio-graphie*, Odile Jacob, Paris, 1991
- Hubier, Sébastien, *Littératures intimes. Les expressions du moi, de l'autobiographie, à l'autofiction*, Armand Collin, Paris, 2005
- Lecarme, Jacques; Lecarme-Tabone, Éliane, *L'autobiographie*, Armand Colin, Paris, 1997
- Miraux, Jean-Philippe, *L'autobiographie, Écriture de soi et sincérité*, Armand Colin, Paris, 2009
- Riendeau, Pascal, *La rencontre du savoir et du soi dans l'essai*, în *Études littéraires*, vol. 37, no. 1, 2005, pp. 91–103, URL: <http://id.erudit.org/iderudit/012827ar>
- Simion, Eugen, *Genurile biograficului vol.1*, Fundația Națională pentru Știință și Artă, București, 2008

## Studii identitare:

- Chaffee, Daniel, *Reflexive identities*, în Elliott, Anthony (ed), *Routledge Handbook of Identity Studies*, Routledge Taylor and Francis Group, London and New York, 2014, pp.100-111
- Charaudeau, Patrick, *L'identité culturelle entre soi et l'autre*, Actes du colloque de Louvain-la-Neuve en 2005 (Références à compléter), 2009, consulté le 17 août 2016 sur le site de Patrick Charaudeau - Livres, articles, publications. URL: <http://www.patrick-charaudeau.com/L-identite-culturelle-entre-soi-et.html>
- Constantinescu, Romanița, *Grănicer pestre graniță. Despre permeabilitatea și impermeabilitatea hotarelor*, în Caietele Echinox, vol.1, 2001, URL: <http://phantasma.lett.ubbcluj.ro/?p=2646>
- Derive, Jean, *La question de l'identité culturelle en littérature*, 2008, URL: <https://halshs.archives-ouvertes.fr/halshs-00344040>
- Di Méo, Guy, *Composantes spatiales, formes et processus géographiques des identités*, în *Annales de Géographie*, t. 113, no.638-639, 2004, pp. 339-362
- Eschle, Catherine, *(Anti-)globalization and resistance identities*, în Elliott, Anthony (ed), *Routledge Handbook of Identity Studies*, Routledge Taylor and Francis Group, London and New York, 2014, pp.364-379
- Frosh, Stephen, *Identity after psychoanalysis*, în Elliott, Anthony (ed), *Routledge Handbook of Identity Studies*, Routledge Taylor and Francis Group, London and New York, 2014, pp.49-66
- Grossberg, Lawrence, *Identity and Cultural Studies – Is That All There Is?*, în Hall, Stuart; du Gay, Paul, *Questions of Cultural Identity*, London: SAGE Publications Ltd, 1996, pp. 87-108
- Hall, Stuart, *Cultural Identity and Diaspora*, în Rutherford, Jonathan(ed.), *Identity. Community, Culture, Difference*, Lawrence & Wishart, Londra,1990, pp.222-237
- Hall, Stuart, *Minimal Selves*, în Appignanesi, Lisa (ed), *The Real Me: Post-Modernism and the Question of Identity*. ICA Documents 6, London, 1987, pp.44-46
- Howard, Cosmo, *Individualization*, în Elliott, Anthony (ed), *Routledge Handbook of Identity Studies*, Routledge Taylor and Francis Group, London and New York, 2014, pp.112-128
- Kaufmann, Jean-Claude, *Ego. Pour une sociologie de l'individu*, Nathan, Paris, 2001
- Kaufmann, Jean-Claude, *Quand Je est un autre*, Armand Colin, Paris, 2008
- Lemert, Charles, *A history of identity. The riddle at the heart of the mystery of life*, în Elliott, Anthony (ed), *Routledge Handbook of Identity Studies*, Routledge Taylor and Francis Group, London and New York, 2014, pp.3-29

- Mucchielli, Alex, *L'identité*, PUF, Paris, 1999
- Polycandrioti, Ourania, *Identité culturelle, littérature, histoire, mémoire*, Institute de Recherches Noehelleniques/Fondation Nationale de la Recherche Scientifique, Atena, 2006
- Raggatt, T.F.Peter, *Multiplicity and Conflict in the Dialogical Self: A Life-Narrative Approach*, în McAdams, P.Dan; Josselson, Ruthellen and Lieblich, Amia, *Identity and story. Creating self in narrative*, American Psychological Association , Washington DC, 2002, pp. 15-36
- Robins, Kevin, *Interrupting Identities*, în Hall, Stuart; du Gay, Paul, *Questions of Cultural Identity*, London: SAGE Publications Ltd, 1996, pp.61-86
- Spiridon, Monica, *Inventând Europa – identități și frontiere (I)*, Observator cultural, nr. 60-61 / 20 aprilie - 3 mai 2006
- van Alphen, Ernst, *The Other Within*, în R. Corbey and J.Th. Leerssen (ed.), *Alterity, Identity, Image: Selves and Others in Society and Scholarship.*, Amsterdam: Rodopi, 1991, pp.1-15
- Voestermans, Paul , *Alterity/Identity: A Deficient Image of Culture*, în R. Corbey and J.Th. Leerssen (ed), *Alterity, Identity, Image: Selves and Others in Society and Scholarship.*, Amsterdam: Rodopi, 1991, pp.219-250
- Willaime Jean-Paul, *L'inquiétude identitaire et la redéfinition des frontières*, în *Autres Temps. Les cahiers du christianisme social*. no.37, 1993. pp. 5-12

#### **Studii culturale:**

- Ashcroft, Bill; Griffiths, Gareth; Tiffin, Helen, *Key concepts in Post-Colonial Studies*, Routledge, London and NewYork, 1998
- Bhabha, Homi, *Dissemination: time, narrative, and the margins of the modern nation*, în Bhabha, Homi, *Nation and Narration*, Routledge London and New York, 1990a, pp.291-322
- Bhabha, Homi, *The Location of Culture*, Routledge London and New York, 1994
- Hardy, Mike; Hussain, Serena, *Dialogue, conflict and transformation: concepts and context*, în Mansouri, Fethi (ed.), *Interculturalism at the crossroads. Comparative perspectives on concepts, policies and practices*, Paris, UNESCO Publishing, 2017, pp.65-82
- *Interview with Homi Bhabha. The Third Space*, în Rutherford, Jonathan (ed.), *Identity. Community, Culture, Difference*, Lawrence & Wishart, Londra, 1990b, pp.207-221
- Kraidy, M.Marwan, *Hybridity, or the Cultural Logic of Globalization*, Temple University Press, Philadelphia, 2005

- Marotta, Vince, *The idea of the in-between subject in social and cultural thought*, în Lobo, Michele; Marotta, Vince and Oke, Nicole (ed), *Intercultural Relations in a Global World*, Common Ground Publishing LLC, Champaign, Illinois, 2011, pp.179-199.
- Marotta, Vince, *Intercultural Hermeneutics and the Cross-cultural Subject*, în *Journal of Intercultural Studies*, volume 3, 2009, pp. 267-284, URL: <http://dx.doi.org/10.1080/07256860903003575>
- Marotta, Vince, *The hybrid stranger and intercultural hermeneutics*, în *Intercultural World : theoretical approaches, interdisciplinary perspectives conference*, pp. 1-9, 2007, URL: <http://hdl.handle.net/10536/DRO/DU:30015922>
- Marotta, Vince, *The multicultural, intercultural and the transcultural subject*, în Mansouri, Fethi; de Biberi Boulou, Ebanda (ed), *Global perspectives on the politics of multiculturalism in the 21st century: a case study analysis*, Routledge, New York, 2014, pp.90-102.
- Meer, Nasar; Modood, Tariq, *How does Interculturalism Contrast with Multiculturalism?*, în *Journal of Intercultural Studies*. vol. 33, no. 2, aprilie 2012, pp. 175-196
- Modood, Tariq, *Intercultural public intellectual engagement*, în Mansouri, Fethi (ed.), *Interculturalism at the crossroads. Comparative perspectives on concepts, policies and practices*, Paris, UNESCO Publishing, 2017, pp.83 - 102
- Said, Edward, *Culture and imperialism*, Vintage Books, New York, 1994
- Said, Edward, *Orientalism*, Editura Amarcord, Timișoara, 2001
- Sarmiento, Clara, *Interculturalism, multiculturalism, and intercultural studies: Questioning definitions and repositioning strategies*, în *Intercultural Pragmatics*, 2014; vol 11(nr.4), pp. 603 – 618, URL: <https://doi.org/10.1515/ip-2014-0026>
- Shankman, Steven, *Conceptualizing intercultural understanding within international contexts*, în Fethi Mansouri (ed.), *Interculturalism at the crossroads. Comparative perspectives on concepts, policies and practices*, Paris, UNESCO Publishing, 2017, pp. 47-64
- Taylor, Charles, *Multiculturalism*, Princeton, 1994
- Todorova, Maria, *Balkanii și balcanismul*, Humanitas, 2000
- White Paper on Intercultural Dialogue, Council of Europe, 2008

#### **Studii de interes metodologic:**

- Assmann, Jan, *Communicative and Cultural Memory*, în Erll, Astrid; Nünning, Ansgar (ed.), *Cultural Memory Studies*, Walter de Gruyter, Berlin, 2008, pp. 109-118



- Assmann, Aleida, *Canon and Archive*, în Erll, Astrid; Nünning, Ansgar (ed.), *Cultural Memory Studies*, Walter de Gruyter, Berlin, 2008, pp.97-108
- Baudrillard, Jean, *Simulations*, Semiotext(e), 1983
- Baudrillard, Jean; Guillaume, Marc, *Figuri ale alterității*, Editura Paralela 45, 2002
- Beller, Manfred; Leerssen, Joep, *Imagology: The Cultural Construction and Literary Representation of National Characters*, Amsterdam: Rodopi, 2007
- Bourdieu, Pierre, *Raisons pratiques. Sur la théorie de l'action*, Seuil, 1994
- Dosse, François, *Entre histoire et mémoire: une histoire sociale de la mémoire*, în *Raison présente*, septembrie 1998, pp. 5-24.
- Erll, Astrid, *Cultural Memory Studies: An Introduction*, în Erll, Astrid; Nünning, Ansgar (ed.), *Cultural Memory Studies*, Walter de Gruyter, Berlin, 2008, pp.1-18
- Fokkema, Douwe, *The Rise of Cross-Cultural Intertextuality*, în *Canadian Review of Comparative Literature*, vol 31, no. 1, 2004, pp.5-10
- Foucault, Michel, *Essential works vol.3*, New Press, 2001
- Genette, Gérard, *Introducere în arhitext. Ficțiune și dicțiune*, Editura Univers, București, 1994
- Genette, Gérard, *Palimpsestes. La littérature au second degré*, Seuil, Paris, 1982
- Grabes, Herbert, *Cultural memory and the Literary Canon*, în Erll, Astrid; Nünning, Ansgar (ed.), *Cultural Memory Studies*, Walter de Gruyter, Berlin, 2008, pp.311-320
- Holbwachs, Maurice, *La Mémoire collective*, 1950, URL: [http://classiques.uqac.ca/classiques/Halbwachs\\_maurice/memoire\\_collective/memoire\\_collective.html](http://classiques.uqac.ca/classiques/Halbwachs_maurice/memoire_collective/memoire_collective.html)
- Moretti, Franco, *Conjectures on World Literature*, în Connel, Liam; Marsh, Nicky (ed.), *Literature and globalization*, Taylor & Francis Ltd, London, 2011, pp.99-103
- Mușat, Carmen, *Frumoasa necunoscută. Literatură și paradoxurile teoriei*, Polirom, Iași, 2017
- Neumann, Birgit, *The Literary Representation of Memory*, în Erll, Astrid; Nünning, Ansgar (ed.), *Cultural Memory Studies*, Walter de Gruyter, Berlin, 2008, pp.333-344
- Pageaux, Daniel – Henri, *Literatură generală și comparată*, Polirom, Iași, 2000
- Ricœur, Paul, *Memoria, istoria, uitarea*, Amarcord, Timișoara, 2001
- Ricœur, Paul, *Soi-même comme un autre*, Seuil, Paris, 1990
- Ricœur, Paul, *Temps et récit I – L'intrigue et le temps historique*, Seuil, Paris, 1983
- Ricœur, Paul, *Temps et récit III – Le Temps raconté*, Paris, Seuil, 1985
- Rigney, Ann, *The Dynamics of Remembrance: Texts Between Monumentality and Morphing*, în Erll, Astrid; Nünning, Ansgar (ed.), *Cultural Memory Studies*, Walter de Gruyter, Berlin, 2008, pp.345-353

- Robertson, Roland, *The Universalism – Particularism Issue*, în Connel, Liam; Marsh, Nicky (ed.), *Literature and globalization*, Taylor & Francis Ltd, London, 2011, pp.22-27
- Schmelling, Manfred, *Altérité culturelle — altérité textuelle: Une conception comparatiste de l'oeuvre ouverte*, în *Canadian Review of Comparative Literature*, vol.31, no.4, 2004, pp.445-459
- Schmelling, Manfred, *La notion de l'influence et la mémoire (inter)culturelle*, în *Dossier literatura comparada*, Braga: Universidade do Minho, Centro de Estudos Humanísticos, 2010, pp. 15-30
- Todorov, Tzvetan, *Les abus de la mémoire*, Arléa, Collection Arléa Poches, Paris, 2004
- Todorov, Tzvetan, *Noi și ceilalți. Despre diversitate*, Institutul European, Iași, 1999
- Todorov, Tzvetan, *Confruntarea cu extrema. Victime și torționari în secolul XX*, Humanitas, București, 1996
- Westphal, Bertrand, *Geocriticism. Real and Fictional Spaces*, Palgrave Macmillan, 2011

#### **Studii asupra postmodernismului:**

- Currie, Mark, *Postmodern Narrative Theory*, Palgrave Macmillan, 1998
- Hassan, Ihab, *Pluralism in Postmodern Perspective* în *Critical Inquiry* 12, no. 3, 1986a, pp. 503-520, URL: <http://www.jstor.org/stable/1343539>
- Hassan, Ihab, *Sfâșierea lui Orfeu: Spre un concept de postmodernism* (postfață 1982), în *Caiete Critice, Postmodernismul*, nr.1-2, 1986b, Viața Românească, pp.180-187, trad. Andrei Dîrlău
- Hutcheon, Linda, *The Politics of Postmodernism*, Routledge London and New York, 2002
- Lyotard, Jean-Francois, *The postmodern condition*, University of Minnesota Press, Minneapolis, 1984
- McHale, Brian, *Ficțiunea postmodernistă*, Polirom, Iași, 2009
- Nicol, Brian, *The Cambridge Introduction to Postmodern Fiction*, Cambridge University Press, New York, 2013
- Oțoiu, Adrian, *Trafic de frontieră*, Editura Paralela 45, București, 2000

## Studii critice:

- Andrei, Carmen, *La traduction – médiatrice empathique de la communication interculturelle*, în Gökmen, Ayla, Kazanoğlu, Fatma (ed.), *Les Nouveaux Aspects de la Francophonie À Bursa*, Éditions Universitaires Européennes, Beau Bassin, 2018, pp. 435 - 454
- Dufft, Catharina, *Collecting “Multicultural Istanbul” in the Works of Orhan Pamuk*, în Dufft, Catharina (ed), *Turkish literature and cultural memory. Multiculturalism as a literary theme after 1980*, Harrassowitz Verlag, Wiesbaden, 2009, pp. 193-203
- Gurses, Hande, *Who is the Writer? An Analysis of the Representations of ‘Orhan’ in Orhan Pamuk’s Oeuvre* în *International Journal of the Humanities*, Volume 9, Issue 9, pp.35-44. URL: <http://ijh.cgpublisher.com/product/pub.26/prod.2210>
- Hendrich, Béatrice, *Remembering Culture(s) in Turkey – A Brief Survey*, în Dufft, Catharina (ed), *Turkish literature and cultural memory. Multiculturalism as a literary theme after 1980*, Harrassowitz Verlag, Wiesbaden, 2009, pp. 13-28
- Millas, Hercules, *Constructing Memories of “Multiculturalism” and Identities in Turkish Novels*, în Dufft, Catharina (ed), *Turkish literature and cultural memory. Multiculturalism as a literary theme after 1980*, Harrassowitz Verlag, Wiesbaden, 2009, pp.79-101
- Nergis, Dilek Altinkaya, *Cultures of Remembrance in German/Turkish Literature*, în Dufft, Catharina (ed.), *Turkish literature and cultural memory. Multiculturalism as a literary theme after 1980*, Harrassowitz Verlag, Wiesbaden, 2009, pp.243-250
- Parlak, Refika, *Orhan Pamuk entre Orient et Occident. La réception d’un écrivain dans l’entre-deux*, Éditions Universitaires Européennes, Saarbrücken, 2015
- Sagaster, Börte, *Canon, Extra-Canon, Anti-Canon : On Literature as a Medium of Cultural Memory in Turkey*, în Dufft, Catharina (ed), *Turkish literature and cultural memory. Multiculturalism as a literary theme after 1980*, Harrassowitz Verlag, Wiesbaden, 2009, pp.63-78
- Stan, Cristina, *Dialog intercultural în „Istanbul” de Orhan Pamuk*, în *Annales Universitatis Apulensis. Series Philologica*, nr. 17, tom 3/2016
- Stan, Cristina, *Literaturi despre care știm prea puține: literatura din Turcia*, URL: <https://hyperliteratura.ro/literatura-din-turcia/>
- Stan, Cristina, *Textual hybridity in Orhan Pamuk’s ‘The Black Book’*, în *Cultural Intertexts*, Casa Cărții de Știință, vol.7, 2017
- Stan, Cristina, *Un discurs identitar al Periferiei: Istanbul de Orhan Pamuk*, în *Journal of Romanian Literary Studies*, Arhipelag XXI Press, vol.11/2017

## Web:

- [http://www.bbc.co.uk/programmes/p05gvt54?ocid=socialflow\\_twitter](http://www.bbc.co.uk/programmes/p05gvt54?ocid=socialflow_twitter),
- <https://www.youtube.com/watch?v=ofB2o9itQys>
- [https://www.autopacte.org/pacte\\_autobiographique.html](https://www.autopacte.org/pacte_autobiographique.html)

## Presă:

- Adler, Dick, *A Life Changed*, 13 aprilie 1997, URL: [http://articles.chicagotribune.com/1997-04-13/entertainment/9704120231\\_1\\_orhan-pamuk-osman-duped](http://articles.chicagotribune.com/1997-04-13/entertainment/9704120231_1_orhan-pamuk-osman-duped)
- Atwood, Margaret, *Headscarves to die for*, 15 august 2004, URL: <https://www.nytimes.com/2004/08/15/books/headscarves-to-die-for.html>
- Bernard, Michèle, *Nuit blanche*, magazine littéraire, (109), 2007, p.63, URL: <https://www.erudit.org/fr/revues/nb/2007-n109-nb1134407/19840ac.pdf>
- Bernard, Michèle, *Nuit blanche*, magazine littéraire, (118), 2010, p.53, URL: <https://www.erudit.org/fr/revues/nb/2010-n118-nb1501739/61087ac.pdf>
- Bhattacharya, Soumya, *A Strangeness in My Mind review: A celebration and homage to Istanbul*, 19 decembrie 2015, URL: <https://www.hindustantimes.com/books/a-strangeness-in-my-mind-review-a-celebration-and-homage-to-istanbul/story-4IBXP0EBSqJ4JQlxhgZ8SP.html>
- Boyagoda, Randy, *A writer above politics*, New York Times, 14 octombrie 2006, URL: <http://www.nytimes.com/2006/10/14/opinion/14boyagoda.html>
- Brooks, Geraldine, *In Orhan Pamuk's New Novel, a Youthful Obsession Yields a Haunted Life*, New York Times, 16 octombrie 2017, URL: <https://www.nytimes.com/2017/10/16/books/review/red-haired-woman-orhan-pamuk.html>
- Browne, Marcus, *Orhan Pamuk: 'The novel is not dead'*, The Guardian, 28 septembrie 2015, URL: <https://www.theguardian.com/books/booksblog/2015/sep/28/orhan-pamuk-the-novel-is-not-dead>
- Eberstadt, Fernanda, *The bestseller of Byzantium*, New York Times, 4 mai 1997, URL: <http://www.nytimes.com/1997/05/04/magazine/the-best-seller-of-byzantium.html>
- Edemariam, Aida, *'I want to continue the life I had before'*, The Guardian, 3 aprilie 2006, URL: <https://www.theguardian.com/books/2006/apr/03/fiction.turkey>

- Gardels, Nathan, *A Talk With Orhan Pamuk: Caressing the World With Words*, Huffington Post, 3 august 2010, URL: [http://www.huffingtonpost.com/nathan-gardels/a-talk-with-orhan-pamuk-c\\_b\\_353799.html](http://www.huffingtonpost.com/nathan-gardels/a-talk-with-orhan-pamuk-c_b_353799.html)
- Gardels, Nathan, *Nobel Laureate Orhan Pamuk: Nations Like Persons Have Many Identities*, Huffington Post, 22 octombrie 2015, URL: [http://www.huffingtonpost.com/entry/orhan-pamuk-strangeness-interview\\_us\\_5628e05ee4b0aac0b8fbbbb9](http://www.huffingtonpost.com/entry/orhan-pamuk-strangeness-interview_us_5628e05ee4b0aac0b8fbbbb9)
- Green, Dan, *No funny business: how Orhan Pamuk's fictions falls short*, The Quarterly Conversation, issue 7, spring 2007, URL: <http://quarterlyconversation.com/orhan-pamuk-snow-my-name-is-red>
- Houston, Robert, 'The Black Book', 1995, URL: <https://www.nytimes.com/1995/01/15/books/the-black-book.html>
- Interviu cu Erdag Goknar, *Orhan Pamuk, Secularism and Blasphemy: The Politics of the Turkish Novel*, 24 iulie 2013, URL: <http://www.jadaliyya.com/Details/29163/New-Texts-Out-Now-Erdag-Goknar,-Orhan-Pamuk,-Secularism-and-Blasphemy-The-Politics-of-the-Turkish-Novel>
- Lau, Jörg, *The Turkish trauma*, 18 aprilie 2005, URL: <http://www.signandsight.com/features/115.html>
- Morris, Jan, *A Map of the heart*, 2 aprilie 2005, URL: <https://www.theguardian.com/books/2005/apr/02/biography.highereducation>
- Pamuk, Orhan, *Pamuk on Multiculturalism, Secularism, Islam, and the EU*, 18 ianuarie 2009, URL: <http://www.turkishpoliticsinaction.com/2009/01/pamuk-on-multiculturalism-secularism.html>
- Perry, Kevin E.G., *A Blank Page Gives Me Freedom: Orhan Pamuk interviewed*, 25 noiembrie 2012, URL: <http://thequietus.com/articles/10733-orhan-pamuk-silent-house-interview>
- Preston, Alex, *The Red-Haired Woman review – Orhan Pamuk finds truth at the bottom of a well*, The Guardian, 3 septembrie 2017, URL: <https://www.theguardian.com/books/2017/sep/03/the-red-haired-woman-by-orhan-pamuk-review-secrets-of-fatherhood>
- Salmon, Christian, 'Milan Kundera, The Art of Fiction no.81', *The Paris Review* no.92, 1984, URL: <https://www.theparisreview.org/interviews/2977/milan-kundera-the-art-of-fiction-no-81-milan-kundera>
- Shatz, Adam, *Wanting to Be Something Else*, London Review of Books, Vol. 32 No. 1, 7 ianuarie 2010, URL: <https://www.lrb.co.uk/v32/n01/adam-shatz/wanting-to-be-something-else#>

- Shafak, Elif, *Interview. Orhan Pamuk and Elif Shafak: Istanbul, city of dreams and nightmares*, The Guardian, 27 ianuarie 2016, URL: <https://www.theguardian.com/artanddesign/2016/jan/27/orhan-pamuk-museum-of-innocence-istanbul-turkey-somerset-house-london-elif-safak-interview>
- Traube, Rainer, *Orhan Pamuk: Winning the Nobel Prize Made Everything Political*, 7 septembrie 2008, URL: <http://www.dw.com/en/orhan-pamuk-winning-the-nobel-prize-made-everything-political/a-3621369>
- Updike, John, *Murder in Miniature*, 3 septembrie 2001, URL: <https://www.newyorker.com/magazine/2001/09/03/murder-in-miniature>

#### Articole critice:

- Gurses, Hande, *Who is the Writer? An Analysis of the Representations of 'Orhan' in Orhan Pamuk's Oeuvre* in *International Journal of the Humanities*, Volume 9, Issue 9, pp.35-44. URL: <http://ijh.cgpublisher.com/product/pub.26/prod.2210>
- Bogdan, Cristina, *Un cabinet de intimități: Muzeul inocenței. Semne ale diafanului în romanul și colecția muzeală create de Orhan Pamuk*, în *Ecoul inefabilului*, Simona Constantinovici, Gilda Vâlcă, Ciprian Vâlcă (ed.), Cluj-Napoca, Ed. Napoca Star, 2014, pp. 7-21 URL: [https://www.academia.edu/10269094/\\_Un\\_cabinet\\_de\\_intimit%C4%83%C8%9Bi\\_Muzeul\\_inocen%C8%9Bei.\\_Semne\\_ale\\_diafanului\\_%C3%AEn\\_romanul\\_%C8%99i\\_colec%C8%9Bia\\_muzeal%C4%83\\_create\\_de\\_Orhan\\_Pamuk\\_%C3%AEn\\_Ecoul\\_inefabilului\\_Simona\\_Constantinovici\\_Gilda\\_V%C3%A2lcă\\_Ciprian\\_V%C3%A2lcă\\_ed.\\_Cluj-Napoca\\_Ed.\\_NAPOCA\\_STAR\\_2014\\_p.\\_7-21](https://www.academia.edu/10269094/_Un_cabinet_de_intimit%C4%83%C8%9Bi_Muzeul_inocen%C8%9Bei._Semne_ale_diafanului_%C3%AEn_romanul_%C8%99i_colec%C8%9Bia_muzeal%C4%83_create_de_Orhan_Pamuk_%C3%AEn_Ecoul_inefabilului_Simona_Constantinovici_Gilda_V%C3%A2lcă_Ciprian_V%C3%A2lcă_ed._Cluj-Napoca_Ed._NAPOCA_STAR_2014_p._7-21)
- Celikel, Benan, *The Twin Spirit of the City. An Exploration of the Genius Loci of Istanbul through Pamuk's literature*, URL: [https://www.academia.edu/4404549/The\\_Twin\\_Spirit\\_of\\_the\\_City\\_An\\_Exploration\\_of\\_the\\_Genius\\_Loci\\_of\\_Istanbul\\_through\\_Pamuk\\_s\\_Literature](https://www.academia.edu/4404549/The_Twin_Spirit_of_the_City_An_Exploration_of_the_Genius_Loci_of_Istanbul_through_Pamuk_s_Literature)
- Ciambeli, Patrizia et Vassa, Claudine, « La consolation des objets », Terrain [En ligne], 65 | septembre 2015, mis en ligne le 15 septembre 2015, consulté le 13 janvier 2016. URL : <http://terrain.revues.org/15840>
- Duclos, Elise, *En lisant en écrivant» : Orhan Pamuk auteur de la littérature européenne*, URL:[https://www.academia.edu/10591653/\\_En\\_lisant\\_en\\_%C3%A9crivant\\_Orhan\\_Pamuk\\_auteur\\_de\\_la\\_litt%C3%A9rature\\_europ%C3%A9enne](https://www.academia.edu/10591653/_En_lisant_en_%C3%A9crivant_Orhan_Pamuk_auteur_de_la_litt%C3%A9rature_europ%C3%A9enne)
- Duclos, Elise, *Fictions pamukiennes: la fiction et ses enjeux dans Le Livre noir d'Orhan Pamuk*, URL: [http://www.revue-silene.com/images/30/extrait\\_141.pdf](http://www.revue-silene.com/images/30/extrait_141.pdf)

- Duclos, Elise, *Proust en derviche soufi : métamorphoses de l'intertexte proustien dans Le Livre noir d'Orhan Pamuk*, URL: <https://www.revue-relief.org/articles/abstract/10.18352/relief.875/>
- Duclos, Elise, *Le motif du livre fatal dans le roman postmoderne : L'Arc-en-ciel de la gravité de Thomas Pynchon, Le Nom de la Rose d'Umberto Eco, Mon nom est Rouge d'Orhan Pamuk*, URL: [https://www.academia.edu/10591997/Le\\_motif\\_du\\_livre\\_fatal\\_dans\\_le\\_roman\\_postmoderne\\_LArc-en-ciel\\_de\\_la\\_gravit%C3%A9\\_de\\_Pynchon\\_Au\\_Nom\\_de\\_la\\_rose\\_dEco\\_Mon\\_Nom\\_est\\_Rouge\\_de\\_Pamuk](https://www.academia.edu/10591997/Le_motif_du_livre_fatal_dans_le_roman_postmoderne_LArc-en-ciel_de_la_gravit%C3%A9_de_Pynchon_Au_Nom_de_la_rose_dEco_Mon_Nom_est_Rouge_de_Pamuk)

### Teze de doctorat și disertații:

- Almas, H.E., *Capitalizing Istanbul: reading Orhan Pamuk's literary cityscape*, Amsterdam School for Cultural Analysis (ASCA), 2011, URL: <http://dare.uva.nl/record/1/352500>
- Ergin, Meliz, *East-west entanglements: Pamuk, Özdamar, Derrida*, University of British Columbia, 2009, URL: <https://open.library.ubc.ca/media/download/pdf/24/1.0069369/1>
- Gurses, Hande, *Fictional Displacements: An Analysis of Three Texts by Orhan Pamuk*, University College London, 2013, URL: <http://discovery.ucl.ac.uk/1384269/>
- Ilea, Laura T., *Scénarios d'aveuglement dans la littérature d'Orhan Pamuk, d'Ernesto Sábato, et de José Saramago*, Université de Montréal, 2012, URL: <https://papyrus.bib.umontreal.ca/xmlui/handle/1866/6236>
- Ombasic, Maya, *Espace urbain et identité : l'imaginaire de la ville comme symptôme de la crise identitaire dans l'oeuvre d'Orhan Pamuk*, Université de Montréal, 2012 URL: <http://hdl.handle.net/1866/9183>
- Pandikasala, Hafis, *Between Islam and Liberal Secularism: A Critical Reading of Orhan Pamuk's Snow and Other Colours*, The English and Foreign Languages University Hyderabad, 2012 URL: [https://www.academia.edu/2469577/Between\\_Islam\\_and\\_Liberal\\_Secularism\\_A\\_Critical\\_Reading\\_of\\_Orhan\\_Pamuk's\\_Snow\\_and\\_Other\\_Colours](https://www.academia.edu/2469577/Between_Islam_and_Liberal_Secularism_A_Critical_Reading_of_Orhan_Pamuk's_Snow_and_Other_Colours)
- Sariaslan, Kübra Zeynep, *Pamuk's Kars and its others. An ethnography on identifications and boundaries of ethnicity, nationalism and secularism*, Middle East Technical University, 2010, URL: <https://etd.lib.metu.edu.tr/upload/12612463/index.pdf>

- Saraçođlu, Semra, *Self-reflexivity in postmodernist texts: a comparative study of the works of John Fowles and Orhan Pamuk*, The Middle East Technical University, 2003, URL: <https://etd.lib.metu.edu.tr/upload/1104231/index.pdf>
- Yücel, Leyla, *An Experimental Analysis: The Problem of "Liminality" in Orhan Pamuk's The Black Book and The New Life*, 2013, URL:[http://lib.ugent.be/fulltxt/RUG01/002/060/474/RUG01-002060474\\_2013\\_0001\\_AC.pdf](http://lib.ugent.be/fulltxt/RUG01/002/060/474/RUG01-002060474_2013_0001_AC.pdf)